

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин

Кафедра журналістики

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

Васильченко В'ячеслав Миколайович

«___» _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

РОЗРОБКА ПІЗНАВАЛЬНО-РОЗВАЖАЛЬНОГО ЖУРНАЛУ-КОМІКСУ ДЛЯ
ДІТЕЙ «ПОКОЛІННЯ АЛЬФА»

Виконавець: Поліщук Анастасія Юріївна

Керівник: канд. пед. наук, доц.

Остапчук Світлана Сергіївна

Нормоконтролер: канд. пед. наук, доц.

Остапчук Світлана Сергіївна

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ТИПОЛОГІЯ ДИТЯЧИХ ЧАСОПИСІВ В УКРАЇНІ.....	6
1.1. Історія розвитку дитячих часописів в Україні.....	6
1.2. Типологія сучасної української дитячої періодики.....	13
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ ДИТЯЧОЇ ПЕРІОДИКИ ТА КОМІКСІВ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ.....	21
2.1. Дитяча преса як спосіб виховання дітей.....	21
2.2. Комікси як дієвий метод освіти.....	27
Висновки до розділу 2.....	34
РОЗДІЛ 3. ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ: РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ ТА СТВОРЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНО-РОЗВАЖАЛЬНОГО ЖУРНАЛУ-КОМІКСУ ДЛЯ ДІТЕЙ «ПОКОЛІННЯ АЛЬФА».....	35
3.1. Концепція створення пізнавально-розважального журналу-коміксу «Покоління Альфа».....	35
3.2. Цільова аудиторія та художньо-технічні характеристики видання.....	37
Висновки до розділу 3.....	44
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49

ВСТУП

Актуальність теми нашого дослідження полягає в тому, що сьогоднішня дитяча періодика не задовольняє сучасні потреби дітей. Становлення особистості дитини залежить від преси, яку вона читає. Але класична структура та форма друкованих видань, призначених для дітей, не відповідає сучасним тенденціям, внаслідок чого в дитячому видавництві існує проблема залучення молодого покоління до дитячих медіа.

Історичними аспектами розвитку дитячої періодики в Україні присвятили свої роботи науковці О. М. Нагорна [10], Ю. В. Стадницька [15].

Виховний характер журналів для дітей дослідили Л. А. Бісовецька [2], Р. В. Зозуляк [5], Н. О. Кіт [21], О. Т. Марків [9], О. М. Марущак [25], В. В. Чайка [16].

Український медіаринок перенасичений великою кількістю одноманітних видань, які не відрізняються оригінальністю. Досі оформлення, тематика та інформаційне наповнення часописів ніби були зроблені за одним неактуальним шаблоном. Через досить примітивний підхід до створення контенту для дітей було втрачено комунікативний канал між дітьми та дитячою періодикою. Однак розвиток новітніх технологій та формування нових напрямків диктують свої умови у видавництві дитячої преси.

Отже, важливість дитячих медіа в процесі розвитку дитини та потреба модернізування у сфері дитячого видавництва й зумовили вибір теми нашого дослідження.

Мета дослідження полягає в цілісному розкритті особливостей української дитячої періодики, ролі її та коміксів у вихованні дітей; розробка концепції і створення пізнавально-розважального журналу-коміксу для дітей «Покоління Альфа» з метою розширення контенту дитячої періодики.

Мета дослідження конкретизується в таких **завданнях**:

1. Проаналізувати історію розвитку дитячих часописів в Україні.
2. Обґрунтувати типологію сучасної української преси для дітей.
3. Визначити психологічні особливості дитячої аудиторії.
4. Схарактеризувати дидактичне спрямування коміксів.
5. Розробити пізнавально-розважального журнал-комікс для дітей «Покоління Альфа».

Об'єкт дослідження – українська преса для дітей на сучасному українському медійному ринку.

Предмет дослідження – технологія створення й успішного просування дитячого журналу.

Методи дослідження:

- історичний – допоміг простежити шлях розвитку дитячих часописів в Україні;
- метод порівняльного аналізу – сприяв визначенню основних проблем розвитку української преси для дітей;
- контент-аналіз – допоміг схарактеризувати тематичну наповнюваність сучасних дитячих часописів;
- моделювання – був основою створення журналу-коміксу для дітей «Покоління Альфа».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розкритті специфіки механізмів створення дитячої періодики та в обґрунтуванні умов вдосконалення діяльності в цьому напрямі на прикладі розробки українського журналу-коміксу для дітей «Покоління Альфа».

Практичне значення одержаних результатів. Завдяки представленому матеріалу стає можливим створення нових періодичних видань для дитячої аудиторії, які будуть враховувати потреби читачів та нові форми подачі важливої інформації, а також детальне продумування оформлення й подачі ілюстрацій. У результаті це дасть можливість розробки повноцінного медійного продукту, який зможе зацікавити майбутню цільову аудиторію.

Апробація результатів дослідження. Зміст і результати дослідження висвітлювалися у виступі на XXI Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки» (Київ, 2021).

Публікації. Основні положення дипломної роботи було викладено в публікаціях:

- Polischuk A. Y. Didactic comics as a format for children's periodicals: advantages and significance. POLIT. CHALLENGES OF SCIENCE TODAY: Abstracts of XXI International conference of higher education students and young scientists. Kiev, National Aviation University, 2021. P. 351-352.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів (6 підрозділів), висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (30 джерел). Загальний обсяг роботи становить 52 сторінки, основний зміст викладено на 46 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ТИПОЛОГІЯ ДИТЯЧИХ ЧАСОПИСІВ В УКРАЇНІ

1.1. Історія розвитку дитячих часописів в Україні

З кінця XVIII – початку XIX ст. почала з'являтися перша дитяча українська періодика. Зазвичай у дитячій пресі друкувалися розповіді, казки, вірші та повчання. Становлення дитячої періодики в Україні почалося з «Домової шкільки», редактором якої була Юліана Вислобоцького. Часопис почав видаватися у Відні з 1854 року, у вигляді додатку до часопису «Вістника». У виданні друкувалися різноманітні вірші, оповідання, байки та казки. Незважаючи, що видання проіснувало тільки два роки до 1856 року, він став першоосновою для дитячої періодики України [15].

Крім того, з кінці XIX – початку XX ст. в Україні з'являються письменники з оригінальними творами для дітей. Письменниця Марко Вовчок у своїх творах приділяла увагу проблемам звичайного жителя України та питанням патріотизму. Іван Франко писав неповторні вірші та казки для дітей, в основу яких поклав українські народні перекази, щоб зародити у дітей любов до рідної мови. Також необхідно відзначити творчість поетеси Лесі Українки, яка у сюжетах своїх віршованих творах поєднувала народні казки та дохристиянськими переказами, в яких романтизувала любов до світу, країни та Богу [16].

У 1869 – 1881 рр. виходила «Ластовка»: письмо для руских детей» М. Клементовича у Львові як додаток до часопису «Учитель». В ньому друкувалися такі галицькі та буковинські автори як Г. Купчанка, І. Гушалевиц, С. Воробкевич, А. Добрянський, Д. Вінцковський, Б. Дідицький, Г. Полянський, І. Пасічинський та багато ін. У 1881-1883 рр. у Коломиї виходив наступник

«Ластовки» видання «Приятель детей: Иллюстрированное двухнедельное письмо» Ізидора Трембіцького [26].

У 1885-1894 рр. у Чернівцях виходила «Бібліотека для молодежи, міщан і селян», яка видавалась «Руською Бесідою» під редакцією визначного українського дитячого письменника, діяча і педагога Омеляна Поповича. Видання відрізнялося проукраїнською позицією та друкувало твори видатних українських письменників: С. Ковалева-Пятки, О. Поповича, С. Воробкевича, Ю. Федьковича, Є. Ярошинської, Б. Грінченка і ін., також на сторінках періодики сталася прем'єра казки Лесі Українки – «Лілея».

Важливим для історії розвитку української дитячої періодики стало створення журналу «Дзвінок». Посприяла цьому «Просвіта» (1868 р) – товариство, яке мало за мету підняття рівня освіти у дітей та розвиток патріотизму. У 1881 році творцями «Просвіти» була створена організація «Руське товариство педагогічне», яке пізніше змінило свою назву на «Рідна школа». Також з їх ініціативи почали виходити література та часописи для дітей: «Юнацька думка», «Світ дитини», «Учитель», «Дзвінок», «Рідна школа», «Вогні», «Учительська думка» та ін. [14].

Журнал «Дзвінок» видавався з 1890 року та став справжнім феноменом не тільки для дітей, а і для їх батьків. Його популярність була зумовлена змістовними випусками в яких журнал займався просвітою та культурним збагаченням дітей у доступній мові, естетичним оформленням та змістовим наповненням, у виданні друкувалися вірші, оповідання, народні і літературні казки, байки, співанки та багато ін.

Редакторами журналу у різні періоди встигли побувати визначні українські діячі культури: О. Барвінський, В. Білецький, К. Паньківський, М. Пачовський, К. Малицька, К. Гриневичева, І. Крип'якевич та ін. З журналом співпрацювали багато тогочасних відомих письменників таких як К. Гриневичевої, М. Старицького, Лесі Українки, М. Підгірянки, С. Яричевського, В. Чайченка, Т. Шевченка, І. Франка, Л. Глібова, Б. Грінченка, М. Коцюбинського, В. Самійленка, С. Руданського, М. Шашкевича, Б. Лепкого

та ін. Їхні твори стали справжнім здобутком для дитячої аудиторії та, безсумнівно, вплинули на змістовне розмаїття. На сторінках журналу також друкувалися перекладені твори зарубіжних авторів: М. Твена, Ш. Перро, Г.-Х. Андерсена, братів Грімм, В. Гауфа, Р. Кіплінга [3].

Такий стрімкий розвиток дитячої літератури та преси на території України призупинила Перша світова війна. Післявоєнний період 20-30-х рр. ХХ ст. є найбільш недослідженим, хоч саме цей період заведено вважати відродженням української дитячої періодики. У ці роки почали формуватися основи видавництва для дітей, здійснювався пошук оригінальних засобів для поширювання пізнавальних матеріалів та закладатися засади сучасної типології видань. У період 1918-1939 років стався розквіт видавництв, які популяризували ідеї патріотизму та релігійні цінності для молодого покоління: «На сліді», «Світ дитини», «Наш Приятель», «Золота Бібліотека Української Дитини»; видаються часописи – «Орленя», «Малі друзі», «Наш Приятель», «Дзвіночок», «Світ Дитини», «Юні Друзі», «Приятель Дітей» [5].

У місті Львів у 1919-1939 рр. почав свою роботу журнал «Світ дитини», який виходив раз на місяць за редакцією М. Таранько. Серед інших видань часопис виділявся своїми ілюстраціями видатних митців: М. Фартух, Я. Гніздовський, А. Манастирський, М. Бутич, П. Андрусів, О. Кульчицька, та ін. Над змістовим наповненням журналу працювали кращі викладачі та письменники західної частини України: Марійки Підгірянки, Б. Лепкого, О. Олеся та ін. У своїх творах письменники порушували питання релігії, духовності, сім'ї, моралі, побуту, спорту, музики, етики та багато ін., суспільно-політичні теми доносились у формі байок, казок та легенд. Однак у 1923-1925 рр. виходив у вигляді двотижневого додатку до видання «Молода Україна». І тільки 1994 році він відновив своє самостійне видання, але уже під редакцією Л. Лемик [28].

Важливою для дітей стала поява у 1928 році першої дитячої газети «Молоді каменярі». Газета виходила додатком до часопису «Громадський голос» до 1932 року у Львові за редакцією С. Терлецького. У 30-ті роки

випускалась не мала кількість дитячої періодики, однак вони не мала такого успіху як вищеназвані видання, серед них «Приятель дітей: євангельський часопис для релігійного виховання» (1928 р., 1934 р., 1938 р.), «Проблески: Журнал шкільної громади гімназії «Рідна школа» (1933 р., 1936 р.) та «Юні борці: Ілюстрований щомісячний часопис для дітей українського працюючого народу» (1938 р.) [10].

У 1931 року у Львівській друкарні Івана Тиктора виходить перший випуск дитячого щотижневого журналу «Дзвіночок». Засновник часопису Юрій Шкрумеляк був видатним українським письменником, він же виступив редактором та видавцем. В журналі піклувалися усестороннім розвитком дітей, вчасності були рубрики присвячені вивченню іноземних мов, музики та вихованні патріотизму у дітей, останній темі надавали особливого значення на сторінках часопису. Публікації мали героїчну тематику, в них розповідали про українських постатей з історії та публікувалися історії про дітей героїв.

Але часопис був популярний не тільки завдяки статтям виховного та пізнавального характеру, вагому частину журналу приділяли увагу розважальним матеріалам: іграми, казками, віршиками та ілюстраціями до них, які були смішними та легко запам'ятованими.

Популярність «Дзвіночка» та тираж у 18 тис. примірників були зумовлені невисокою ціною та доступністю для різних верст населення. Разом з журналом виходив додаток у вигляді книжкової серії «Ранок». Але попри успіх журнал 1939 року його було закрито за наказом радянської влади, а весь наклад та редакцію видання було знищено [23].

У місті Львів видавався ще один відомий журналом для дітей «Малі друзі». Він видавався щомісяця у 1937-1938 рр. та у 1942-1944 рр. Цільовою аудиторією видання були діти молодшого та старшого віку, тому випускав доречні рубрики «Маленькі друзі» та «Юні друзі». Пізніше журнал почав видаватися в Авгсбурзі та додатком в до газети «Краківські вісті» у Кракові. Із ім'ям Івана Тиктора славиться вихід ще одного журнал «Орленя» за видавництвом «Волинь» у місті Рівному [10.]

Порівняно з Західними землями на території центральної України та Сході вихід періодики для дітей почався пізніше, це було зумовлено історичними умовами. Першим і єдиним українським дитячим часописом на Наддніпрянській Україні за часів Російської імперії був журнал «Молода Україна», який видавався як додаток до часопису «Рідний край». Він виходив у періоди в 1906 р. і 1908-1912 рр. у Києві та 1912 р. у Гадячі на Полтавщині. Головним редактором та видавцем була видатна українська письменниця Олена Пчілка. У виданні робився акцент на патріотичному вихованні молоді, тому твори відбирали з особливою увагою. У журналі друкували художні твори як уже відомих так і маловідомих письменників: Леся Українка, Б. Грінченко, М. Старицький, С. Черкасенко, Н. Кибальчич, Х. Алчевська, Грицько Григоренко, О. Олесь, М. Фон-Рендель, С. Мартос, М. Ішуніна, О. Романова, В. Тарноградський та ін. Олена Пчілка ставила перед журналом завдання ознайомити дітей із всесвітньою літературою та друкувала переклади творів М. Лермонтова, М. Гоголя, Л. Толстого, І. Тургенева, Д. Маміна-Сибіряка, Р. Кіплінга, В. Гауфа, Д. Свіфта, Ч. Діккенса, О. Уайльда та ін. Також Олена Пчілка публікувала і свої твори.

Крім, уже звичних літературних творів, у журналі виходили науково-художні та історичні матеріали, фольклорні розповіді і навіть, узорі для вишивки. Також багато матеріалів були присвячені природі, для цього була виділена окрема рубрика «Світознання». Також в «Молодій Україні» приділяли увагу українській народній мудрості: народні казки, дитячі пісеньки, ігри, приповістки, колісанки, жартівливі віршики, шаради, загадки, прислів'я, швидкомовки, сміховинки, колядки, щедрівки, різдвяні та великодні пісні. Журнал Олени Пчілки користувався успіхом, педагогічний часопис «Світло» позитивно відгукувався у своїх статтях про змістове наповнення «Молодої України». Журнал має велике значення для розвитку національної культури та літератури зокрема на території України у складі Російської імперії [11, 9].

Згодом у радянський період почали з'являтися дитячі часописи, у 20–30-ті роки виходили журнали – «Червоні квіти» (1923 р., з 1931 р.

«Піонерія»), «Більшовиченя» (1925), «Жовтень» (1928–1948, з 1945 – «Барвінок»), «Туктук» (1929); газети «Юний спартак» (1922 р., потім «Юний лєнінець»), «На зміну» (1925 р., з 1945 р. «Зірка»). Більшість із них мали комуністичну спрямованість, але на сторінках журналів можна було побачити роботи українські письменники: А. Головка, О. Копиленко, Н. Забіла, О. Іваненко, О. Донченко та інші [7].

Найбільшою популярністю серед читачів користувався журнал для дітей «Жовтень», який видавався у Харкові у 1928 році. Навколо журналу згуртувалися найкращі тогочасні письменники: М. Трублаїні, О. Кобилянська, О. Донченко, А. Малишко, В. Сосюра, Н. Забіла, О. Іваненко. У 1935 році «Жовтень» об'єднався з журналом «Тук-тук», який виходив з 1929 року. Таке рішення редакції було розцінено як шлях до удосконалення. Але через Велику Вітчизняну війну видавництво довелося зупинити. Після закінчення війни випуск журналу відновився у Києві, в 1945 році перейменований в «Барвінок». Він виходив одразу двома мовами, а саме українською та російською аж до 1999 року. У різні роки редакторами журналу встигли побувати В. Дюшен, Н. Забіла, О. Іваненко, Б. Чалий, А. Давидов, В. Моруга, а починаючи з 1989 р. незмінним редактором є В. Воронович. Видання є одне із найстаріших в Україні та навіть установив рекорд по найбільшій кількості примірників. За цей час часопис досягнув не малу кількість висот у сфері дитячої преси. Головною метою видання є відновлення зацікавленості читанням серед дітей. «Барвінок» з поміж інших журналів виділявся високим рівнем естетичного дизайну та якісним художнім змістом видання, надруковані матеріали входили до «золотого фонду» дитячої літератури. Популярність журналу вийшла за рамки України, його передплачували у багатьох країнах світу. «Барвінок» неодноразово був нагороджений державними відзнаками: Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1978 р.); Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2003 р.) та став переможцем Всеукраїнського конкурсу на краще видання для дітей у 2007 році [24].

Справжнім відкриттям стало заснування у 1937 році журналу для сліпих дітей «Радянський школяр». Часопис друкував рельєфно-крапковим шрифтом художні твори та пізнавальний матеріал про музику, чим помітно збільшив можливості дітей з особливими потребами. В 1983 році почав виходити музичний додаток та альбом рельєфного малюнка. Журнал проіснував до 1992 року, а його наступником став журнал «Школяр».

Найпопулярнішою серед газет однозначно була «Піонерська правда». Не менш популярним був щомісячний журнал «Веселі картинки», який виходив у 1960-1980 рр. Редактором та засновником став карикатурист Іван Семенов, який раніше працював у виданні «Крокодил». Журнал орієнтувався на розважальний контент: ілюстрації казок, настільні ігри, цікаві загадки, комікси та багато гумористичних матеріалів. Але в часописі також друкувалися пізнавальні рубрики, які вчили дітей малювати, виготовляти іграшки та вчили азів читання. Часопис мав логотип з таких собі «букв-чоловічків». Символом «Веселих картинок» поправу вважається «Олівець», який був представлений у вигляді веселого та доброго чоловічка. Особливої уваги заслуговує факт, що журнал став першим радянським варіантом коміксів.

У 1960 році почав виходити дитячий журнал «Малятко». Він виходить уже пів століття і є важливим надбанням для дитячої преси України. Журнал зберіг свої багаторічні традиції, як у оформленні так і змісті. В часописі досі друкуються рубрики «Малятка» – «Калинчине віконце», «Прочитай сам», «Маляткова пошта», «Незабутні Маляткові друзі» та ін. Редакцією «Малятка» була заснована премія імені Наталі Забіли, яка присуджується письменникам та художникам, які запропонували оригінальні ідеї для журналу. В різні роки в часописі публікували роботи – М. Стельмах, Н. Забіла, П. Воронько, Є. Гуцало, Г. Тютюнник. Ще одною особливістю, яка заслуговує на увагу, є успіх не тільки серед дітей, а й їх батьків. Спеціальні рубрики «Сторінка для батьків» та «Мої бабуся і дідусь» допомагають покращити сімейні стосунки [30].

Отже, з кінця XVIII – протягом XX ст. українські дитячі часописи на своїх сторінках порушували питання релігії, духовності, сім'ї, моралі, побуту, спорту,

музики, етики, друкували твори українських дитячих письменників, деякі видання подавали матеріали розважального характеру.

1.2. Типологія сучасної української дитячої періодики

Термін «дитяча періодика» використовується для позначення видань, призначених для дитячої читацької аудиторії з урахуванням притаманних для неї особливостей, зокрема, як вікових, так і психологічних. Періодичні видання для дітей є важливим фактором, що формує свідомість майбутнього покоління. Дитяча преса засвідчує культурний та інтелектуальний рівень країни, показує перспективи розвитку та її майбутнє. Дитячі видання служать для всебічного розвитку дитини. Вони не втрачають своєї актуальності і досі, незважаючи на швидкий розвиток телебачення та інтернету, преса для дітей не стоїть на місці і знаходить нові шляхи для зацікавлення молодого покоління. Насамперед дитяча преса має пізнавальне призначення для просування педагогічних ідей. Інформація, яка подається на сторінках журналів має враховувати особливості когнітивних потреб дітей.

Попри всі проблеми, які стають на заваді розвитку української дитячої преси, такі як економічні, політичні та видавничі, з кожним роком дитяча періодика розширюється. Змістовне розмаїття та якісне оформлення видань не залишає без уваги маленьких читачів. Журнали по типу «Малютко» (видається з 1960 р.) та «Барвінок» (з 1928 р.) виростило не одне покоління українців. Завдяки традиціям перевірених часом журнали досі витримують конкуренцію та залишаються актуальними й популярними серед сучасних дитячих видань. З кожним роком часописи стають ще професійнішими у підході до оформлення та детально підбирають якісні матеріали та розвинули масштаби зворотного зв'язку, аби зацікавити свої адресатів [4].

Сьогодні виділяють п'ять видів газет і журналів для дітей:

1. Пізнавальні видання – у своєму змісті подають інформацію в ігровій формі, для того щоб спростити сприйняття теми та зробити її більш зрозумілою

та захопливою для дітей. Тематика цієї категорії періодики досить різноманітна. В більшості випадків часописи в одному випуску приділяють увагу декільком пізнавальним темам, але такий спосіб викладення інформації перенасичує дитину і шкодить засвоєнню запропонованої теми. Кращим рішенням є створення тематичних випусків в яких розглядають одну конкретну тему, таким способом користуються поодинокі видання.

Види пізнавальних видань представлені двома типами: енциклопедичні та виключно ігрові. До ігрового типу відносяться – «Пізнайко», «Велика дитяча газета», «Малятко», «Професор Крейд», «Стежка» та ін. Енциклопедичний тип в Україні представляє журнал – «Бібліотека журналу «Дивосвіт – казки, легенди, міфи». Собою він уособлює «маленьку енциклопедію» чи «маленьку бібліотеку» у вигляді тонкого журналу. З поміж інших типів енциклопедичний виділяється своєю формою, а саме наявністю скріпок або отворів, за допомогою який можливо протягнути швидкозшивач, щоб найдовший час зберегти їх у первозданному вигляді. У своєму змісті часописи розповідають про історію, мистецтво, природу та багато ін.

2. Розважальні видання – на нинішньому медійному ринку є одні із найзатребуваніших серед дітей. Така популярність зумовлена розважальним характером видань, адже свій вільний час діти люблять проводити за веселощами. За допомогою коміксів або яскравої ілюстрації виданням вдається зацікавити дітей. Тому цей вид періодики відзначається великим вибором, видавцям дитячої преси набагато простіше створювати розважальний контент чим навчати та виховувати молоде покоління. До розважального виду можна віднести «Круті пригоди», «Найкращі дитячі кросворди», «Розмальовки», «Чарівна принцеса», «Однокласник», «Чарівна казка» та багато ін.

Також необхідно зазначити, що всі часописи мають за мету розважити. Майже у всіх журналах чи газетах присутні розважальні рубрики, такі як кросворди, розмальовки, комікси, конкурси або різні види ігор.

Розважальні видання поділяються на два головних типи:

1) Кросворди – газети «Клякса», «Призові дитячі сканворди», «Развлекайка», «Сказочные кроссворды», «Хатинка сканвордів»; журнали «Детские кроссворды», «Кешины кроссворды», «Bratz»;

2) Комікси – «Комикс Симпсоны», «Комикс: Marvel: команда», «Комикс: фантастическая четверка».

3. Навчальні видання – переслідують передусім мету допомогти дитині у навчальному процесі. Корисні вони не тільки для дітей, а й для батьків, оскільки у виданнях публікують наочні матеріали в цікавій формі. В основному матеріали присвячені вивченню іноземних мов, точних та гуманітарних наук. Нерідко в таких виданнях інформація подається різними мовами: українською, російською та навіть англійською чи французькою.

Навчальні видання поділяються на два типи:

1) Освітні – «Rosnauko» (для дітей віком 4–8 років, що вивчають англійську мову), «Абетка», «Абетка в картинках», «Букварик"», «Буковинкивеселинки», «Веселі уроки – веселі уроки – jolly lessons», «Граємо в англійську», «Математика в картинках» тощо.

2) Релігійні – цей тип навчальних видань вважається одним із найбільш швидкозростаючих у популярності. Вони мають за мету ознайомити дитину з духовною освітою. В цьому напрямку популярний журнал «Тропинка».

4. Культурологічні видання – особливістю такої періодики насамперед є яскраві художні матеріали. В основі змісту зазвичай лягає фольклор, українська та світова література.

Культурологічні видання поділяються на два типи:

1) Літературно-художні видання роблять акцент на питаннях присвячених літературі, на сторінках часописів можна спостерігати різноманітні художні твори – «Яблунька», «Джміль», «В мире сказок», «Соняшник», «Котя», «Розмальовок 20», «Чарівна казка»;

2) Літературно-мистецькі видання приділяють увагу мистецтву, в матеріалах друкують культурні новини – «Веселочка».

5. Науково-популярні видання – це найдієвіший спосіб популяризації науки серед дітей. Періодика даного виду ставить перед собою мету через наукову теоретичну та практичну інформацію посилити інтерес та виявити можливі схильності до науки.

Науково-популярні видання поділяються на два типи: технічно-прикладні та науково-художні журнали: «Юний моделіст-конструктор» та «Юний технік України» [20].

Але дитяча періодика класифікується не тільки за жанрами, а й враховуючи психологічні особливості за віком читача:

- перша група – діти дошкільного віку (до 5 років);
- друга група – діти молодшого шкільного віку (учні початкових класів) (6-10 років);
- третя група – діти середнього шкільного віку (учні V-VIII класів) (11-14 років);
- четверта група – діти старшого шкільного віку, (учні IX-XII класів) (15-18 років) [25].

Втім, на думку Е. Огар, названа вище кваліфікація є не точною та не бере до уваги психологічні особливості дитини. Дорослішання дитини хоч і короткочасне, але водночас дуже насичене, адже саме в цей період виникають кардинальні зміни, які формують світосприйняття дитини. Тому дитяча періодика потребує більш чіткої диференціації читачів:

- видання, призначені для дітей від 2 до 3 років, стикаються з найбільшими труднощами в редакторсько-видавничій підготовці, оскільки журнали купують батьки. Тому цьому сектору потрібно своїм змістом зацікавити як батьків, так і дітей. Публікації здійснюють функцію іграшки, оскільки діти в цьому віці неспроможні довго концентрувати свою увагу, але разом з цим батьки не завжди задоволені низьким інформаційним наповненням змісту. «Мамине сонечко від 1 до 3» є поки що єдиним дитячим журналом з

віковою категорією від 1 року. Журнал містить ігри та легкі завдання у вигляді розмальовок, а також публікації з порадами призначені для батьків;

- видання для дітей віком від 3 до 6 років розвивають уяву та логічне мислення у дитини. «Пізнайко від 2 до 6» є найпопулярніший журнал для цієї категорії. Він привертає увагу читачів яскравою ілюстрацією та цікавими великими малюнками, які спрощують сприйняття теми. Також у журналі є додатки для батьків, де пояснюються як саме краще працювати з даним матеріалом. Всі випуски журналу тематичні та відрізняються різноманітними настільними іграми, розмальовками та захоплюючими конкурсами з призами. Ще одне не менш відоме видання «Мамине сонечко від 2 до 5». В журналі друкують завдання, які розвивають моторику ручок дитини та підготовлюють до письма. Видання на своїх сторінках задовольняє дитячої допитливості щодо навколишнього світу;

- видання для дітей віком від 6 до 8 років, цей період характеризується переходом до пізнавально-навчально-розважальної тематики. У цій категорії найбільший вибір періодики, яка враховує особливості розвитку і читацьких потреб: «Пізнайко від 6», «Крилаті», «Веселі картинки», «Професор Крейд», «Джміль» та багато ін. Ці журнали допомагають вдовольнити естетичні потреби, розширити словниковий запас та збільшити знання;

- видання для дітей віком від 9 до 11 років, у цей період зрілого дитинства діти потребують навичок та досвіду для подальшої соціалізації в суспільстві. В цьому їм допоможуть такі видання, як «Куля», «Вигадууй, думай, грай», в яких пізнавальну інформацію втілюють у розважальній формі;

- видання для дітей віком від 11 до 15 років. Це етап підліткового періоду, в який діти прагнуть дослідити самосвідомість, визначаються із ідеалами та моральними цінностями у житті. Також для його періоду характерні перші вподобання та обдумання самооцінки. Для підліткових журналів притаманні інтерв'ю та плакати з кумирами підлітків, молодіжні новини, статті на тему кохання та поради щодо стосунків, а також у виданнях цієї вікової категорії здійснюється акцент на психологічному здоров'ї, пропонуються тести

та настанови спеціалістів різних сфер. «Однокласник» – журнал, який є найбільш відвертий у розмові з читачами. Особливістю видання є різноманітні конкурси, рубрики «Лист» та «Посиденьки» рекомендують написати художні твори з роздумами про актуальні проблеми молоді, а конкурс «Твій погляд» пропонує журналістам та фотографам початківцям продемонструвати свої роботи. Журнал «Пригоди» відповідає на потреби підлітків та є найкращим порадищем. У виданні розглядають найважливіші питання для підлітків: стосунки з батьками та друзями, вибір майбутньої професії та особистих проблем;

- видання для дітей віком від 15 до 17 років. Ця вікова категорія розрахована на вже дорослих дітей, які стикаються з відповідними потребами [12].

Сучасні часописи прагнуть охопити якомога більше читацької аудиторії та об'єднують декілька вікових груп, так наприклад журнали «Барвінок» та «Світ дитини» на своїх сторінках намагаються задовільнити інтереси молодшого і середнього шкільного віку. Але вони піддаються критиці через ігнорування різного рівня розвитку та можливостей дітей, які досить істотно відрізняються в ці періоди. І хоча матеріал у виданнях розділяється за віком, виходить, що один матеріал буде цікавий одним, але взагалі не охоплює захоплення інших [22].

Вивчивши сучасні тенденції в розвитку дитячих часописів, Н. Кіт виділила обов'язкові вимоги до періодики, призначеної для дітей:

1. Національна спрямованість – цей фактор зумовлений не тільки бажанням виростити «здорову націю», а й враховувати психологічні потреби. На формування особистості дитини впливає не лише її власна природа, а й культура її країни.

2. Інформаційний контекст – сучасні медіа виробляють велику кількість контенту: радіо- та телепередачі, преса, відеоматеріали, але видавці не завжди враховують особливості дитячого сприйняття та не слідкують за інформаційним контекстом. Як наслідок такі медійні продукти є шкідливими для дітей.

3. Унікальність та доцільність – дивлячись на розмаїття дитячої періодики на сучасному українському ринку важко залишатися оригінальними. Видання повинні бути винахідливими, щоб залишатися не тільки унікальними, а ще й доречними для своїх читачів.

4. Точне визначення читацької аудиторії – перед створенням часопису спершу потрібно чітко визначити майбутню читацьку аудиторію. На сторінках журналу необхідно вказати повний психологічний портрет читача, на якого орієнтується видання для полегшення вибору.

5. Урахування психологічних особливостей дитячого сприйняття і розуміння – особливості читацької аудиторії обумовлені віком, соціально-економічним контекстом виховання та рівнем психологічного розвитку є потрібною передумовою формування змісту видання.

6. Дотримання основних дидактичних принципів – наочність (ілюстративний матеріал), активності та самодіяльності (розвиток індивідуальної діяльності дитини), послідовності (взаємозв'язок між попереднім і наступним випусками), природовідповідності (ігри та навчання як засіб пізнання світу).

7. Висока частота випуску – для дітей рекомендований частий вихід випусків, мінімум раз на два тижні.

8. Тезаурусна пов'язаність із попереднім виданням – переходячи на новий етап у розвитку читач потребує нової для неї інформації відповідного до його віку. Втім виданню варто враховувати уже утворений медійний досвід дитини [21].

Отже, при створенні видання для дітей потрібно брати до уваги психологічні потреби та вікові особливості на всіх етапах його втілення, особливо при розробленні концепції видання.

Висновки до розділу 1

Процес становлення української дитячої преси був ускладнений впливом політичних, історичних та культурних факторів. Але незважаючи на всі перешкоди, тогочасні видавництва створювали якісну періодику для дітей. З кінця XVIII – протягом XX ст. видання були різні за жанром, тематикою, віковою категорією та стратегією в оформленні, але всіх їх об'єднували патріотичні ідеї. Часописи мали за мету виховати національний дух у дитини, зародити любов до рідної мови та країни. У виданнях також публікувалися художні твори, які розповідали про моральні цінності та культурні звичаї. Особливістю видань того часу була робота видатних українських письменників та письменниць над змістовим наповненням. На сторінках журналів та газет, призначених для дітей, публікувалися авторські казки, оповідання, твори, вірші, оригінальні перекази та багато ін. У післявоєнний період 20-30-х рр. XX ст. почали закладатися основи дитячого видавництва та формуються засади типології дитячих видань. Також цей час відомий феноменом галицьких дитячих періодичних видань, які популяризували серед молодого покоління пізнавальні теми.

У період незалежної України почали з'являтися у великій кількості дитячі видання. З розвитком української періодичної преси для дітей змінився зміст, способи подачі інформації та форми ілюстрацій. Але також значно зросла якість, про що може свідчити різноманітний вибір дитячої періодики на медійному ринку України. Розглянувши особливості сучасного дитячого періодичного видання, можемо зробити висновок, що українські видання, призначені для дітей, мають перспективи у розвитку, їх майбутнє важливе для країни, адже кількість та якість дитячої преси свідчить про рівень культури суспільства.

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ ДИТЯЧОЇ ПЕРІОДИКИ ТА КОМІКСІВ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ

2.1. Дитяча преса як спосіб виховання дітей

Основний вплив на свідомість дитини мають такі фактори, як сім'я, школа, суспільство, близьке оточення, але не останню роль відіграють засоби масової інформації. Періодичні видання безпосередньо впливають на становлення особистості дитини, її індивідуальних якостей, позицій, творчих можливостей та бачення світу в цілому.

У сучасному світі діти стикаються з неконтрольованим потоком інформації, який у силу свого віку вони не вміють фільтрувати. Дитяча періодика має за мету навчити дитину у цьому медійному просторі відокремлювати факти від маніпуляцій. Мас-медіа мають особливе значення в первинній соціалізації дитини в суспільстві, не поступаючись рівнем впливу художній літературі. Дитячі видання виграють через своє реалістичне представлення сучасної ситуації у світі. Також, що не менш важливо ЗМІ виконують функцію каналу комунікації між старшим та молодшим поколіннями [6].

Хоча часописи призначені для читання у вільний час, вони можуть бути корисними й у навчально-виховному процесі. Сьогодні дитячий журнал може стати повноцінним доповненням до освітніх підручників. Сучасна дитяча преса у своєму змісті підіймає актуальні проблеми та виховує морально-етичні норми у поведінці дитини, на сторінках часописів можна побачити різноманітні тексти на теми економічного, правового, гендерного та естетичного розвитку [13].

Через специфіку дитячої публіки, яка зумовлена швидкими змінами. Створення періодики потребує визначення інформаційної ніші та детального аналізу певних особливостей цільової аудиторії, щоб повною мірою

задовольнити потреби читачів, які мають відбиватися в змісті, форматі та звичайно обсягу видання.

Зважаючи на ці фактори, В. Ф. Олешко поділив дитячу періодику на вікові групи:

1. Для дошкільнят (3-6 років).

Ця вікова аудиторія відрізняється необхідністю в посиленому ухилі на розвиток логіки, екстремальному мисленні та розширенні відносно невеликого словникового запасу. Видання виділяються простою мовою, доступним викладом інформації та яскравими ілюстраціями. Журнали орієнтовані на невеликий обсяг, щоб не навантажувати дитини та сконцентрувати увагу на одній темі, для кращого засвоєння.

Дитяча періодика намагається надати уявлення про навколишній світ, тому зміст має бути максимально зрозумілий та легкий для сприйняття дитини. Для заохочення інтересу дітей дошкільного віку до виховного процесу, перш за все, робиться акцент на візуальній частині часопису, адже в цей період дітям важко вдається засвоювати великий обсяг тексту.

Для дітей віку 3-6 років притаманне казкове сприйняття світу, вони не відрізняють фантастичне від реального. Щоб зацікавити дітей не тільки візуальною складовою видання, а також його змістом, в сюжетах переважає казковий перебіг подій та оптимістичний фінал, де добро завжди перемагає зло. Цим самим дитяча періодика допомагає дітям виробляти критичний погляд на світ та формує оцінювальну систему дитини.

Також для дитячої періодики характерне введення нових слів в лексичний обіг дітей, що буде корисним у знайомстві з досі невідомими явищами та пізнанням навколишнього світу.

2. Для молодших школярів (7-10 років).

Для цієї вікової групи застосовується вже більш серйозні навчальні матеріали. У виданнях спостерігається складніша структура з декількома

рубриками, в яких приділяють увагу важливим темам. А ігрова форма використовується уже не тільки для розваги, а й для виховних цілей [29].

Прикладами видань, які в змозі замінити дитячий формат енциклопедії, атласу, задачника та звертають увагу, в першу чергу, на інтелектуальний розвиток дитини, є «Дитяча газета», «Жива вода», «Дивосвіт», «Світ дитини». Про світову культуру, флору та фауну розповідають журнали – «Колосок» та «Соняшник».

Твори сучасних письменників найчастіше публікують у «Веселочці» та «Барвінку». Природничу тематику висвітлюють у «Яблуньці» та «Джмелі». Одночасно функція розваг та розумового розвитку представлена в часописі «Стежка». Вивчити іноземні мови дають можливість видання «Словознайка», «Стежка», «Джміль» та ін.

У пізнавально-ігровому жанрі найпопулярнішими часописами є «Яблунька», «Ангелятко», «Шишкін ліс». Серед народознавчих виданнях в літературно-мистецькому жанрі варто відзначити «Дивосвіт: казки, легенди, міфи», «Малятко», «Веселочка», «Колобочок», «Джміль», «Барвінок», «Дзвіночок», «Бумеранг», «Наша хатка». Пригодницькі теми представлені у журналах «Чарівниці» та «Міккі Маус».

До періодичних видань з релігійним напрямком належать «Богдан», «Ноїв ковчег», «Живе джерельце», «Зернятко», «Водограй», «Радость моя», «Діти Непорочної». Їх завданням є популяризація християнства. Завдання ж наукових журналів адаптувати науку для дітей. Спеціально розроблені форми покращують враження та заохочують до галузі в загальному [21].

Для більшої частини дітей журнал є єдиною можливістю виробити звичку регулярного читання та навіть виробленню літературного смаку. Завдяки особливостям сучасного читання підвищився запит загалом на літературу навчального жанру та зокрема на історичну. Все це показує стрімкий розвиток суспільства.

Окрім, дитячої зацікавленості, видання цікавлять і батьків. Їм присвятили цілі окремі рубрики з порадами психологів стосовно виховання та взаємин з дітьми. Такі розділи існують як додаток в журналах «Пізнайко» та «Загадкова скарбничка».

Дитяча періодика розширює здібності дітей мислити, розуміти, вчитися, співпереживати, любити. Ці обов'язкові якості важливі для формування особистості та внутрішнього світу дитини.

Діти у пошуках свого «я», досліджують навколишній світ та вдаються до питань, на які дорослі не завжди можуть знати відповіді. Преса, призначена для молодого покоління, дає можливість фантазувати, мріяти та навіть щось створювати. Тому життєво необхідно не обмежувати доступ дитини до найрізноманітніших видань, всупереч рамкам зумовлених віком.

Дитячі газети теж не залишились без уваги дитячої аудиторії, найвідомішими є «Дитяча газета», «Жива вода», «Зірка», «Літ-україночка», «Перчення», «Я сам(а)», «Велика дитяча газета», «Казковий вечір» [2].

Дослідивши український медійний ринок дитячих видань, у цій сфері хочеться виділити деякі з них.

У журналі «Барвінок» спеціалістами були розроблені новітні ігри, які допоможуть розкрити приховані можливості дитини та спонукають її до самовдосконалення. В рубриці «Банк усіляких цікавинок» шляхом художнього викладення наукового матеріалу автори допоможуть знайти відповіді на питання «Що? Де? Як? Коли? та Чому?». Друкуються цікаві факти типу «Хочеш – вір, а ні – то перевір...», які спонукають до саморозвитку. А в розділі «Це твоя Україна» представлена інформація про культуру України. Також видання має свій словничок, в якому пояснює нові для дітей слова та терміни.

Ще одним прикладом видання для дітей, яке виконує пізнавально-розважальну функцію, є «Професор Крейд». Він орієнтований на аудиторію від 6 до 10 років. Через яскраве оформлення та доступну мову журнал висвітлює важкі наукові ідеї. А також видання у цікавій формі пояснює дивовижні

природні явища, цим самим задовольняючи інтерес дітей до дослідження навколишнього світу.

Весь матеріал виходить українською мовою, а окремі сторінки спонукають до вивчення англійської мови. На сторінках часопису робиться акцент на музичному вихованні, у розділ «Скарбничка розваг» розміщується тексти пісень, своєрідне караоке та доповнення у вигляді аудіоказок. Девізом «Бути розумним – це круто!», журнал пропагує інтелектуальність серед дітей. Схожим за тематикою є пізнавально-розважальний журнал «Смайлик».

Існують також видання, які орієнтуються на одну конкретну тему, будь це наукова, художня, релігійна чи суспільно-політична. Журналом, який на своїх сторінках об'єднав всі вищеназвані теми, є «Джміль». Його рубрики ґрунтуються на оригінальному викладенню навчального матеріалу, а саме українська мова, математика, основи здоров'я, читання та навіть уроки праці. З поміж інших часописів «Джміль» виділяється новими та такими непритаманними для цього виду преси сюжетами.

Журнал, який видається у місті Львові – «Куля» є своєрідною адаптацією освітньої програми. На відміну від класичного подання навчального матеріалу, часопис приділяє більше уваги психологічним особливостям дітей. Завдяки ігровому формату втілюються ідеї патріотичного характеру. А через цікаві конкурси та завдання у дітей шкільного віку активно розвивається творче мислення.

Яскравий та веселий журнал «Академія Саморобкіна» призначений для дітей початкових та середніх класів. За допомогою якого діти зможуть набути навички командної роботи, розвинути такі якості як наполегливість, впевненість та зосередження уваги на важливому. Часопис може бути корисним не тільки у навчанні, а й у позашкільний час. Також можна відзначити його вагомий внесок у творчий розвиток дітей, які зацікавлені у виготовленні різноманітних виробів власноруч.

Не можливо не відмітити журнал «Веселі ідеї», який з допомогою арт-терапії дає можливість розвинути їх дитячий потенціал та навіть подолати проблеми у навчанні. Вони можуть реалізувати свої ідеї та проявити себе як творчу особистість. Журнал містить колекцію майстер-класів для дітей різного віку та вподобань. Діти здатні опрацювати даний матеріал самостійно завдяки детальній інструкції відображеної в малюнках. У виданні присутній процес виховання морально-етичних норм.

«Світ дитини» – єдиний український журнал, який виховує патріотичну самосвідомість та висвітлює національний дух у християнських мотивах. Він позиціонує себе в ролі релігійного провідника, який представляє культуру, історію та звичаї на прикладі світової та саме української літератури. Його вагомість можуть оцінити не тільки діти, а і їх батьки та педагоги.

У цьому журналі представлені літературні жанри, які знайомлять нас з видатними письменниками, сучасними дитячими творами, повчальними притчами та християнськими оповіданнями. Діти також можуть ознайомитися зі звичаями та традиціями опублікованими юними авторами. Додатком до журналу виходить серія книг «Бібліотечка школяра».

«Шишкін ліс» – це журнал, який у своєму змісті також не менш яскраво відображує християнську тематику. Цільовою аудиторією є діти 6-10 років, які пізнають навколишній світ через роботи сучасних авторів. У своїх творах вони знайомлять читачів з релігійними канонами та людськими моральними [8].

В сучасному світі вимоги до дітей досить завищують у порівнянні з попередніми покоління. Від них вимагають бути соціально пристосованими, національно відповідальними, морально стійкими до зовнішніх подразників та всебічно розвиненими у всіх сферах. Дитяча періодика направлена для забезпечення виховання відповідних якостей у дітей та вдосконалення уже наявних методів впливу.

Спираючись на упередження батьків, а також враховуючи досвід дитячих видавництв, які успішно функціонують, можна вивести формулу вдалого прикладу дитячої періодики:

- оформлення, що вражає дитячу увагу, та не менш цікавий зміст;
- обов'язкова наявність роз'яснень до складного матеріалу;
- зміст повинен відповідати певним критеріям, таким як динамічний сюжет, яскраві герої, з певними нотками гумору та цілком виправданими експериментами;
- присутність здорової конкуренції у вигляді конкурсів;
- зворотний зв'язок;
- наявність електронного ресурсу для ознайомлення з концепцією журналу;
- комунікативний аспект між медіа та читачами;
- поєднання в собі всіх можливих соціальних функцій [9].

Отже, враховуючи всі фактори, дитяча періодика може стати одним із дієвих способів виховання дітей.

2.2. Комікси як дієвий метод освіти

Комікс – це вид преси, який за допомогою послідовних малюнків, як правило з короткими текстами, розповідає зв'язну історію. Комікси вже давно відійшли від несерйозної ролі графічних романів для фанатів супергероїв і у масовій культурі їх прийнято вважати окремим видом мистецтва та частиною візуальної культури. Формат коміксів дозволяє поєднувати різні жанри живопису, кінотехніку та літературну графіку. За своїм змістом вони бувають різноманітні, як за стилістичним оформленням, так і за тематичним наповненням.

Будь це яскраві як знамениті праці Енді Воргола і Роя Ліхтенштайна в стилі поп-арт, чорно-білі з філософським напрямком, як «Zen Pencil» або наукові, як «xkcd», кожен зможе знайти комікс для себе. В плані тем, теж немає

обмежень, фанатські видання втілюють найоригінальніші ідеї, які тільки можна уявити. Комікси також використовують як один із засобів популяризації професій від астрофізиків до космонавтів, зокрема, NASA доповідає про свої досягнення у форматі коміксів, ти самим привертає увагу до своєї сфери роботи. Ще одною особливістю коміксів є аналоговим соцмережам швидке реагування на всесвітньо важливі події, таким чином вони є свого роду альтернативними новинами.

Своєю експериментальністю комікси створили не бачений раніше прецедент у галузі мистецтва. Цьому новітньому медіа притаманний ризик, у своїх роботах творці коміксів не бояться піднімати спірні теми та випробувати незвичні прийоми в ілюстрації. Також, одною із плюсів є витрачається менше сил для створення коміксу, ніж на «серйозну літературу». Але навіть дивлячись на видимі переваги цього жанру, консервативна частина суспільства досі доволі критично ставиться до такого способа викладення інформації, звинувачуючи комікси у аморальності та називають всього лиш тимчасовим мейнстримним явищем. Але не можливо заперечувати як майстерки під виглядом простого сюжету та яскравої картинки, комікси просувають у маси філософські сюжети, непопулярні думки та наукові ідеї [19].

У сучасну епоху інформаційного різноманіття, коли доступність інформації вже не є основною проблемою, важливість форми її подачі починає переважати над значимістю змісту. У спробах привернути увагу своєї аудиторії нинішні медіа почали шукати нові шляхи того, яким чином їх читач, глядач або слухач дізнається про ту чи іншу подію. Висока конкуренція на медіаринку змушує сучасних авторів контенту експериментувати над формою подачі свого матеріалу, а також використовувати найбільш креативні ідеї. Навіть незважаючи на існування певних канонів, традицій і усталених практик в області журналістики, саме творчий аспект контентмейкерства дозволяє медіа триматися на плаву і формувати аудиторію не стільки за принципом ексклюзивності інформації, що міститься в матеріалі, а скоріше за принципом стилю і методу її подачі.

У сучасних реаліях, коли кожне медіа подає один і той же матеріал, особливого значення набуває унікальність і загальна креативність способу передачі інформації. Питання про те, чи буде читач надалі споживати контент з цього медіа, безпосередньо залежить від того, наскільки йому приваблива форма подачі матеріалу. Власне, з цієї причини в медіасвіті великою популярністю стали користуватися трансмедійні і мультимедійні підходи до створення і організації матеріалів. У зв'язку з цим, як незвичайних для традиційної журналістики форматів, особливо виділяється формат коміксу.

Журналістика коміксів - це експериментальна форма візуальної розповіді, що поєднує коміксне мистецтво з журналістськими процесами. Це без сумніву привабливий спосіб змінити загальноприйняті уявлення про те, як слід споживати новини.

Коміксне мистецтво та ілюстрації пропонують потужне звернення до читачів, привертаючи увагу не цільової аудиторії, одночасно зберігаючи журналістську цілісність. Крім того, комікси можуть використовуватися журналістськими ЗМІ для підвищення їхньої пізнаваності в переповненому візуальному потоці новин. Ілюстрації можуть пробудити інтерес читачів, коли заголовки не може цього зробити.

Як і традиційна журналістика, коміксна ґрунтується на фактах. Журналісти-художники звертаються до різних жанрів: інтерв'ю, репортажів та розслідувань. Для коміксної журналістики характерна гостросоціальна проблематика, на перший план автори ставлять емоційний вплив на читача, дозволяючи йому відчувати себе «всередині» подій, що описуються в коміксі.

Початок коміксної журналістиці поклав Арт Шпигельман, отримавши Пулітцерівську премію за свій графічний роман «Маус», що розповідає про життя його батька в концтаборі. Коли в 1996 році Джо Сакко, видавши серію репортажів про Палестину, коміксна журналістика знайшла свою сучасну форму і це стало відправною точкою для об'єднання журналістики і коміксів».

Як форма візуального розповіді історій вона може легко і зрозуміло пояснити складні теми, що є безцінним, коли більшість людей не має ні часу, ні уваги на довгі, поглиблені статті. Хоча підхід, безперечно, творчий, зусилля в графічній журналістиці йде навіть більше чим в новинній індустрії. Виготовлення багатозначних високоякісних ілюстрацій може зайняти багато часу та витрат. Журналістика коміксів стосується великих тем нашого століття, а не новин, які застаріють завтра.

Однокамерні комікси *The New Yorker* є найпопулярніших рубрикою у виданні, в останні десятиліття твори коміксової журналістики з'являлися також у таких виданнях, як *Harper's Magazine*, *The Atlantic*, *The New York Times*, *The Boston Globe*, *The Guardian*, *Slate*, *Columbia Journalism Review* та *LA Weekly*. Існують також окремі онлайн-видань, які спеціалізуються на саме на коміксах: *Drawing the Times*, *Cartoon Movement*, *The Nib* та інші.

Графічну або коміксову журналістику часто критикують за те, що вона не така об'єктивна, як інші ЗМІ, і це все ще є однією з головних проблем, з якими стикається ця сфера. Втім, самі журналісти працюючі в цьому напрямку відкидають ці звинувачення, стверджуючи, що дотримуються фактів в своїх роботах.

Спосіб, яким графічна форма здатна розповісти складні проблеми та представити їх в більш доступному і, що важливо, більш приємному для широкої аудиторії вигляді, робить її, мабуть, одним з найпотужніших способів впливу [18].

За допомогою новітніх технологій візуалізації з'явилась також можливість модернізувати навчально-виховний процес, розвинути уяву та творче мислення, навчити критично аналізувати інформацію та її засвоювати, спричинити зацікавленість до навчання у дітей. Це стало можливо завдяки коміксам.

Комікси стали справжнім дидактичним феноменом. Їх використання в освітньому процесі допомагає спростити процес засвоєння важкого матеріалу. На відміну від класичного способу викладання інформації, з яким в учнів

подекуди виникають проблеми, дидактичні комікси не перенасичують великим об'ємом тексту. Формат коміксу надає можливість візуально презентувати матеріал, що в наслідку допоможе на довший час зберегти у пам'яті наведений матеріал.

Звичайно не можна стверджувати, що комікси в змозі в повній мірі замінити підручники, але введення їх на різні етапи шкільної програми посприяють вивченню навчального матеріалу [17].

Навчальні переваги коміксів:

- точна та містка мова коміксу;
- за допомогою всього декількох малюнків комікс може розповісти історію;
- текстові підказки до малюнків;
- життєві ситуації на сторінках коміксів формують культуру спілкування;
- прості символи, які знайомі усім дітям не залежно від рівня розвитку;
- динамічний формат викладення;
- можливість аналізувати надану інформацію та перспектива її регулювання;
- концентрація на головному та відсутність зайвого;
- повторення теми, для кращого засвоєння;
- оригінальні сюжети, які розвивають творче мислення;
- у коміксах піднімають важкі для дитячого розуміння, але водночас актуальні теми;
- ігровий формат знімає психологічну напруженість.

Також існують різноманітні та креативні способи впровадження коміксів у навчальний процес:

1. Завдання розказати історію

- Створити власну логічну та послідовну історію із запропонованих малюнків

- У готовому сюжеті пропустити деякі частини діалогу та установити задачу заповнити порожні місця

- Видалити останній фрагмент історії та надати можливість учню домалювати власний фінал

2. Завдання створити власний комікс

- Вигадати героїв та продумати діалоги для них

- Придумати власні сюжети

- Надати готовий комікс та запропонувати зменшити текст, але так щоб не постраждав зміст

- До готового коміксу самостійно придумати діалоги, які відповідатимуть до рекомендованої ситуації

- Розподілити між учнями малюнки одної історії та дати завдання прописати діалоги, згодом з'єднати всі роботи разом та таким чином створити повноцінний комікс

- Для молодших класів буде доречним для їх віку почати з розмальовки коміксу

3. Завдання проаналізувати характер героїв

- Визначити улюблених героїв коміксів та поставити питання для їх аналізу: «Чим особливий цей герой?», «Які недоліки в характері персонажа ви помітили?», «З ким асоціюється даний герой?», «Який потенціал розвитку у персонажа?», «Які риси характеру вам імпонують?»

- Запропонувати детально описати героя

- Обравши одного з улюблених персонажів та відіграти можливий діалог властивий для нього

- Придумати власного героя коміксу

- Намалювати один із днів вигаданого героя

4. Завдання для групової роботи

- Активізувати співпрацю у класі

- Створити комікс у групі

- Дати завдання самостійно розподілити обов'язки для створення коміксу за вміннями [1].

Через стереотипне мислення в Україні комікси ще не набули такої популярності, як у світі. Але попри скептицизм окремих верст суспільства, комікси мають попитом у нашій країні та стрімко набирають поціновувачів, та з неформальної субкультури перетворюється на медійний феномен. На українському ринку діють хоч і поодинокі, але доволі масштабні видавництва, які займаються просуванням коміксів у маси та допомагають вітчизняним авторам.

Світ не стоїть на місці та навіть закоренілі погляди мають функцію змінюватися. Новий засіб графічного опису життя підходить не тільки для розваг, а й для коментарів актуальних проблем. Комікси є ефективним способом привернення уваги до важливих тем через гумористичні сюжети [24].

А поки вітчизняні педагоги дискутують щодо впровадження дидактичних коміксів в навчальну програму, закордонні вчителі вже активно використовують дидактичні комікси як засіб навчання. Наприклад, у США, Японії та деяких європейських країнах впровадили комікси в майже всі сфери життя: перші книжки, навчальні підручники та навіть життєве необхідні інструкції для критичних ситуацій.

У Японії на рівні з США комікси займають дуже важливе місце в національній культурі. Вони в Японії прийняли особливий вигляд та отримали назву манги, яку можна назвати одним із найвпізнаваніших символів країни. Через мангу в інших країнах практикують вивчення японської мови. У змістах в художній формі представлене соціальне життя Японії. В Європі як окремий жанр мистецтва, комікси функціонує ще з періоду між Першою та Другою світовими війнами, де використовувалися як засіб для саморозвитку. В США ж популярність комікси почали набирати з середини ХХ століття. Завдяки психологічним перевагам, комікси застосовували для зняття напруженості спричиненою Другою світовою війною. Сьогодні вони стали ледве не обов'язковим елементом будь-якого підручника [27].

Таким чином дослідивши досвід використання коміксів в освітній сфері, можна зробити висновок, що вони не можуть бути основним предметом навчання. Але успішна практика комбінації коміксів з іншими освітніми засобами показує дидактичний потенціал коміксів.

Висновки до розділу 2

Хоч дитяча періодика не може повноцінно замінити шкільну програму, але вона є необхідним додатком для розвитку особистості дитини. Враховуючі психологічні та соціальні особливості, дитяча періодика допомагає своїм читачам провести вільний час за читанням журналу, не тільки розвиваючи інтелектуально-творчі можливості, а й розважитися. Дитяча преса відіграє важливу роль у пізнанні навколишнього світу. Коли структура видання та його інформаційне наповнення відповідає всім рекомендованим вимогам та соціальним потребам дитини, вони стають дієвим способом залучення учнів до самоосвітньої діяльності та виховання морально-етичних норм. Дитяча періодика є комунікативним мостом між навчальною й позашкільною діяльністю. А поєднання різних форм візуального стилю, наприклад коміксу, дозволяє підвищити ефективність навчального процесу.

Дидактичні комікси – це одна із форм, яка робить акцент на ілюстраціях, але при цьому приділяє увагу і текстовим доповненням. За допомогою всього декількох малюнків розповідає важливу інформацію, а коментарі до зображень підвищують розуміння складного матеріалу. Дидактичні комікси збільшують інтенсивність та спрощують засвоєння нової інформації для дітей. Таким чином, можна зробити висновок, що дитяча періодика є ефективним способом виховання та навчання дітей.

РОЗДІЛ 3

ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ: РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ ТА СТВОРЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНО-РОЗВАЖАЛЬНОГО ЖУРНАЛУ-КОМІКСУ ДЛЯ ДІТЕЙ «ПОКОЛІННЯ АЛЬФА»

3.1. Концепція створення пізнавально-розважального журналу-коміксу «Покоління Альфа»

Український медіаринок переповнений однотипними виданнями. Щоб не загубитися у цьому інформаційному просторі та виділятися серед схожих за тематикою періодичними виданнями, була проведена робота над створенням детальної концепції журналу «Покоління Альфа». Концепція є важливим етапом при створенні видання, вона допомагає більш точно донести ідеї, закладені у зміст, та сформуванню потрібного нам уявлення про наш проєкт у потенційного читача. Важливим є також і комерційний успіх журналу. Завдяки правильно створеній концепції з урахуванням усіх нюансів, видання буде не просто існувати, а й удосконалюватися, щоб мати комерційний попит.

При розробці концепції були враховані всі інтереси цільової аудиторії і реалізовано їх як у візуальному оформленні, так і у змісті, що дозволяє дотримуватися єдиного стилю журналу. Насамперед було визначено жанрове спрямування та основна мета видання.

Для журналу було обрано пізнавально-розважальний напрямок з метою соціалізації дитини. Місія журналу – донести соціально важливі теми до дітей, відповісти на актуальні питання та, що не менш важливо, розважити їх. Щоб не перенасичувати дитину великими обсягами тексту, які тільки ускладнять процес засвоєння нової інформації, матеріал буде подаватися у форматі коміксу.

Інформаційне наповнення тісно пов'язано з оформленням, ці два фактори нерозривні для кожного видання. Візуальний стиль є важливою складовою комунікації, кольорові елементи виробляють асоціації, які формують довіру.

Розуміючи, що візуальний стиль – це довгостроковий тактичний засіб, для журналу «Покоління Альфа» був розроблений оригінальний візуальний стиль, а всі стильові ознаки були детально продумані, починаючи з основної кольорової гами, закінчуючи гарнітурою шрифтів.

Одним із найважливіших елементів візуального стилю є обкладинка, адже вона є першою асоціацією, пов'язаною з журналом. Завдяки розробленому незвичному макету та однаковій композиції, вона є легко впізнавана. В основному на обкладинці транслюється головна тема випуску в мінімалістичному стилі та яскравих кольорах, щоб привернути увагу найбільшої кількості потенційних читачів.

Ще одним елементом візуального стилю, який допомагає виділити журнал, є колір. Для дитячих журналів колір має бути виразний та оригінальний, тому для «Покоління Альфа» були вибрані яскраві та насичені кольори, щоб викликати емоції у читачів. Енергійні кольори надають експресії та передають настрій видання. Останнім, але теж важливим, є шрифт, використовуваний для оформлення тексту. В журналі був задіяний простий, але водночас чіткий шрифт, який не буде відволікати від тексту.

Наша мета – створити не просто черговий журнал, а медійний феномен серед дитячої періодики, який буде враховувати сучасні тенденції та залишатися актуальним для нашої аудиторії. Класичне наповнення дитячої преси уже застаріло, в нашому виданні буде акцент саме на сучасно важливих темах, як словник з новими сленговими термінами, емоційний стан дитини, екологія, сексуальне виховання, соціальні теми по типу булінгу та, звичайно, можливість творчого розвитку.

Для просування нашого проекту ми обрали нові засоби просування, як реклама в блогах сучасних дитячих психологів, цільовою аудиторією яких є

батьки, які шукають пізнавально-розважальну періодику для своїх дітей та реклама в популярних серед дитячої аудиторії Ютуб-блогерів. Також, планується використання уже перевірених часом методів просування, таких як реклама на телебаченні та радіо.

Отже, серйозний підхід до розробки концепції журналу та правильно розроблений план з просування гарантує популярність та постійний інтерес до видання протягом довгого часу.

3.2. Цільова аудиторія та художньо-технічні характеристики видання

Запити читача є основою розробки концепції журналу. Тому, в першу чергу, потрібно вивчити читацьку аудиторію на яку орієнтується видання. Одним із факторів визначення цільової аудиторії є вік. Дитяча аудиторія є занадто нестабільна, зацікавити її складно, а підтримувати інтерес ще складніше. В медіасуспільстві прийнято вважати, що створення преси для дітей є нераціональним, адже вони входять до категорії аудиторії, яка не є платоспроможною. Але це твердження не є правдивим, при придбанні видання діти впливають на рішення батьків.

Для журналу «Покоління Альфа» було складено портрет потенційного читача. До нашої цільової групи належать діти віком від 9 до 11 років. Цей період можна назвати зрілим дитинством. Наш читач – це дитина, яка проходить етап переходу від молодшої школи до середньої. Вона намагається соціалізуватися в суспільстві, налагодити взаємовідносини з батьками, однолітками та школою. Також для цього періоду характерний перегляд свого ставлення до дитячої преси. Тепер він потребує не тільки розваг, а й пізнавального контенту, щоб задовольнити свій інтерес до всього нового.

Назва «Покоління Альфа» була обрана не випадково, адже завдяки їй наші читачі зможуть себе ідентифікувати. Наша цільова аудиторія є так зване покоління «Альфа», це діти, народжені після 2010 року. Вони народилися в час, коли цифрові технології не є чимось незвичним та новим, для них це

повсякденні речі, вони звикли жити у віртуальному світі, що не на жарт турбує їхніх батьків. Характерним для дітей покоління «Альфа» є збереження своїх особистих кордонів та відстоювання своїх прав.

Покоління «Альфа» не буде зацікавлене класичними статтями на різноманітні теми, адже все що їх цікавить можна знайти в інтернеті, їх не здивують звичні нам малюнки та конкурси. Кожне наступне покоління розвивається швидше за попереднє. Сучасних дітей цікавлять соціально важливі проблеми та способи їх вирішення. Дивлячись на це класична дитяча періодика потребує трансформації, пошуку нових форм та креативні шляхи донесення інформації.

Назва прекрасно характеризує видання, яке орієнтовано на інтереси саме дитини, що, в свою чергу, приверне увагу потенційних читачів. Не менш важливою у креативність в назві, що виділяє журнал з-поміж інших видань, які у своїх назвах зазвичай роблять акцент на дитячості, але, як відомо, діти люблять, коли їх сприймають як окремих сформованих особистостей зі своїми бажаннями, інтересами та потребами.

Дослідження потреб цільової аудиторії в результаті дало нам розуміння напрямку, в якому потрібно працювати та розвиватися. Кінцевою метою є створення журналу для дітей, який буде чітко відповідати на їх запити та доступною мовою пояснювати важливі теми, адже медіа має великий вплив на формування особистості.

Після розробки концепції передбачається створення рубрикатора. Рубрикатор – це список розділів, які відповідають тематиці журналу. Вибір рубрик був проведений з урахуванням актуальності інформації.

Проаналізувавши потреби нашої цільової аудиторії, було вирішено, що в журналі «Покоління Альфа» буде 11 рубрик: «Словник», «Емоції», «Щоденник», «Незручні питання», «Природа», «Гроші», «Основна тема», «Що подивитися?», «Що почитати?», «Мій комікс» та «Намалюй». В сукупності вони складають єдиний медійний продукт.

«Словник» – рубрика, яка покликана збагатити словниковий запас дитини. Збільшення словникового запасу допоможе дитині краще висловлювати свою думку та завжди мати можливість підтримати бесіду. Важливо, щоб дитина не тільки розуміла значення слова, а й могла його правильно використати. Тому ми в нашій рубриці «Словник» використали візуальний спосіб пояснення значення слова. Через ілюстрацію життєвих ситуацій в гумористичному жанрі були показані два терміни. Завдяки такому способу дитина зможе краще засвоїти більше слів та зможе стати цікавим співрозмовником.

«Емоції» – рубрика, як допоможе дітям навчитись розпізнавати емоції. Емоції є дуже важливими в житті будь-якої дитини. Емоції – це реакція на те, що відбувається навколо нас. Емоції дітей невимушені та щирі, в цьому віці діти не вміють прикидатися. В силу віку вони ще не розуміють значення тої чи іншої емоції, що вона означає і як емоційно реагувати на неї. Наша рубрика призначена для кращого орієнтування та оцінювання ситуації.

У першому випуску ми презентуємо ілюстрацію розроблених нами персонажів, кожний з яких демонструє різну емоцію. В завданні до рубрики пропонуються за зовнішніми ознаками, такими як вираз обличчя чи жести, визначити, яку саме емоцію відчуває персонаж, радий він, можливо, засмучений чи злий. В майбутніх випусках планується навчити дитину не лише усвідомлювати емоції, а й що вони означають, які причини таких емоцій та що з ними робити. Це послужить розвитку емоційного інтелекту в дитини, що, у свою чергу, допоможе краще розв'язувати проблемні ситуації.

«Щоденник» – рубрика, яка продовжує тему емоційного стану дитини. Цей розділ представлений у вигляді щоденника, але це не в класичному його розумінні, він більше схожий на звіт з психологічного стану дитини. Завдяки цій рубриці дитина зможе відстежувати свої емоції, що з часом навчить краще розуміти саму себе. В рубриці поставлені питання про відчуття – що ти відчуваєш? та спосіб віднайти причину такого стану – напиши, що сталося?

Необхідно розуміти, що переживання, незважаючи на ситуацію, не можна ховати. Емоції бувають суперечливими, та часто діти не знають, як з ними

впоратися, що призводить до проблем. А якщо ти знаєш, що відчуваєш та розумієш причини своїх переживань, то ти вже можеш керувати емоціями та прожити їх, що дає можливість покращити соціальні стосунки. Також були надані завдання для покращення емоційного стану дитини та зняття напруги. Виховання емоційно зрілої особистості є дуже важливим для соціалізації в суспільстві.

«Незручні питання» – рубрика, яка дає відповідь на питання, які цікавлять дітей, але через певні причини ні батьки, ні школа не можуть знайти спосіб відповісти. Говорити на тему сексуального виховання в нашій країні вважається соромно, зазвичай розмов на цю тему уникають, особливо з дітьми. А якщо тема і порушується то лише в контексті заборони. Але сексуальна освіта – це не тільки про статевий акт між людьми, це, в першу чергу, про репродуктивне здоров'я. Через табування цієї теми самі діти бояться ставити питання батькам, які їх цікавлять, тому займаються пошуком інформації в інтернеті або обговорюють з однолітками. У першому випуску порушується тема різниці між хлопцями та дівчатами та правильній назві статевих органів. У рубриці «Незручні питання» представлена ілюстрація будови статевих органів.

Розуміння всіх фізіологічних процесів надає самовпевненості дитині. Але чомусь у нашому соціумі не заведено називати речі своїми іменами, передусім це стосується найменування статевих органів. Замість «пеніс» та «вульва», на думку батьків, краще підходять слова «піся» та «пісюн». Серед аргументів за останні є страх того, що діти почнуть використовувати правильні назви в повсякденному житті, що на їх думку є непристойним. Але ці стереотипні думки є шкідливі для здоров'я дитини.

Мета рубрики – дати дітям чітку інформацію, яка допоможе в протидії сексуального насилля, дасть розуміння власної фізіології, можливість описати біль або проблем. Головне – бути відвертим та не соромитися говорити на важливу тему. Впровадження сексуального виховання – це формування свідомого суспільства.

«Природа» – рубрика, яка розповідає про навколишнє середовище, а формат коміксу робить подачу інформації не нудною. В цьому випуску розповідається про катастрофічну екологічну ситуацію та переповнені сміттєзвалища, які забруднюють екосистему. Щоб навчити дитину піклуватися про природу, крім негативних фактів, ми покажемо способи, як можна своїми діями рятувати навколишнє середовище. Цим самим журнал дає дітям можливість відчувати себе супергереем, який рятує світ. Журналом був запропонований один із засобів запобігання екокатастрофи, який швидко входить до щоденних звичок, – це сортування сміття, по місту розміщені поодинокі кольорові баки, які спрощують процес сортування.

В рубриці розповідається правила функціонування таких сміттєвих баків, які полягають в кольоровій системі розподілу: помаранчевий – пластик, синій – папір, зелений – скло, червоний – електроніка, жовтий – метал, сірий (чорний) – органічні відходи. Діти в цьому віці допитливі до всього нового, скориставшись їх бажанням досліджувати світ, ми розповімо не тільки про причини потреби в сортуванні сміття, а й важливість здавати його на перероблювання. Хоч таких пунктів прийому вторсировини небагато, але вони є. Цей процес схожий на гру, щоб ще більше заохотити дітей, ми розповімо про гроші, які видають при здачі сміття на переробку. Окрім цього, у виданні представлені результати різних видів обробки сміття, такі як корисні матеріали створені повністю з переробленого сміття.

«Гроші» – рубрика, за допомогою якої діти освоюють навички користування грошима. Ця навичка є важливою для формування фінансової моделі поведінки, яка буде корисна в дорослому житті. Рубрика покликана навчити фінансової грамотності, підготувати дитину до самостійного життя та запобігти можливих помилок. У віці 8 років діти починають отримувати перші кишенькові гроші, за допомогою яких вони вчаться управляти грошима.

Через ілюстрації показано як потрібно правильно витратити та, що не менш важливо, відкласти гроші. Була представлена чітка система розподілу грошей на частини: витрати, благодійність та заощадження. Завдяки

впровадженню цієї системи, діти вчаться планувати свій бюджет. Для кращого засвоєння інформації був створений тест, мета якого – донести через ігрову форму концепцію альтернативної вартості. У тесті показаний малюнок магазину з найпотрібнішими продуктами та цінами до них, а дитині дається можливість самостійно сформулювати свій бюджет на тиждень. Витратити гроші на короткострокові витрати (емоції) чи довгострокові витрати (заощадження) – це вибір лише дитини. Наше завдання – навчити правильно розставляти пріоритети при покупці.

«Основна тема» – ця рубрика є головною в журналі. Темою пілотного випуску є гостро обговорювана сьогодні соціальна проблема – булінг. Майже кожна дитина стає жертвою булінгу в різних її формах. Об'єктами цькування може стати будь-хто, в кого присутні відмінності чи то у зовнішності, чи в особливостях поведінки, чи навіть захопленнях. Зазвичай, ознаки булінгу проявляються в місцях, де відсутній вплив дорослих, у школі це може бути роздягальня, туалет, коридори або спортивні майданчики. Але школа не єдине місце, де дитина може піддаватися цькуванню, над нею можуть знущатися і на вулицях міста, а через прогрес новітніх технологій, кривдники можуть дістати навіть вдома завдяки соціальних мережам. Ініціаторами булінгу є діти, які копіюють модель поведінки дорослих або самі можуть бути об'єктами знущань у своїх сім'ях.

Головна мета нашого журналу – навчити виявляти перші ознаки булінгу та вміти протистояти йому. За допомогою яскравих ілюстрацій та чіткого формування інформації ми показали види булінгу. Окрім словесних та фізичних форм знущань, існує також прояв булінгу через ігнорування. Але найпоширенішим сьогодні є кібербулінг. Наслідки знущань є катастрофічні для психологічного здоров'я дитини: низька самооцінка, тривожність, антисоціальність та навіть суїцидальні думки. Нами були розроблені декілька порад, які допоможуть дитині впоратися з ситуацією. Було запропоновано поради не тільки жертвам булінгу, а й для свідків цькування та самим агресорам.

«Що подивитися?» – рубрика, в якій будуть публікуватися анонси мультиплікаційних фільмів та серіалів відповідно до віку цільової аудиторії. Мультфільми вже давно вийшли за рамки дитячо-розважальних відео без глибокого сенсу та стали художніми картинами, які у своїх сюжетах втілюють соціальні теми та показують недоліки сучасного суспільства. Такі продумані сценарії та яскрава ілюстрація привертає увагу і дорослих. Більшість свого часу проводять діти проводять в інтернеті в пошуках цікавого контенту, тому планується публікувати перелік корисних Ютуб-каналів.

«Що почитати?» – рубрика, в якій буде публікуватися підбірка книг з коротким описом сюжету. Мета рубрики – стимулювати до читання дітей, адже рекомендовані шкільною програмою книги не завжди є цікавими в дитячому розумінні. В рубриці запропоновані книги, які покликані змінити уявлення дітей про книги та читання в загальному. Книги були підібрані за запитами цільової аудиторії журналу. Не нудні, з цікавим сюжетом, захопливим оформленням, сучасні книги можуть бути якісними та різноманітними за жанрами.

«Мій комікс» – рубрика, яка призначена розвинути творчий потенціал дитини. У кожному випуску будуть даватися різні завдання, які в підсумку навчать дитину вмінням для створення повноцінного завершеного коміксу. У пілотному випуску буде запропоновано розповісти власну історію за допомогою вже готових малюнків, але з порожніми «хмаринками» призначеними для діалогу.

«Намалюй» – остання рубрика в журналі, завдяки якій дитина має можливість відчувати себе художником. Завданням в цьому випуску є намалювати улюбленого героя казки чи мультфільму та обґрунтувати свій вибір, це допоможе розвинути не тільки базові вміння малювання, а й уяву. Окрім цього, в рубриці присутній елемент здорової конкуренції у вигляді конкурсу на кращий малюнок. Через захоплюючий конкурс з призом у дитини активно розвивається творче мислення. Надалі завдання будуть змінюватися, а виконуючи їх, дитина покращить навички малювання та головне – проведе вільний час за цікавим процесом.

Разом ці рубрики створюють повноцінний медійний продукт, який вирізняється серед інших видань зі схожими темами та є конкурентоспроможним. Особливий візуальний стиль, креативний спосіб подачі важливої інформації та дотримання сучасних тенденцій в дитячій періодиці допоможуть журналу залишатися актуальним для наших читачів.

Висновки до розділу 3

Комунікативний аспект дуже вагомий у взаєминах з читачем, тому при розробці концепції журналу важливо враховувати запити цільової аудиторії. Читацькі потреби стають відправною точкою у формуванні індивідуального візуального стилю журналу. Графічні характеристики забезпечують відмінність журналу від інших видань із схожою тематикою. Також візуальне оформлення є одним із головних факторів у просуванні часопису на медійному ринку.

Але недостатньо зацікавити яскравою обкладинкою, важливо розуміти, чого читачі очікують отримати від нашого часопису, і запропонувати контент, який зможе задовольнити їх запити. Простий, але водночас запам'ятований шрифт та графічні деталі в поєднанні з якісним змістовим наповненням дають змогу не просто привернути увагу до журналу, а викликати асоціативний образ видання, який допоможе виділити з-поміж інших та створити так званий зв'язок з часописом.

У результаті дослідження сучасних тенденцій розвитку дитячої періодики були підбрані рубрики з відповідним змістом для соціалізації дитини та формування її особистості. Діти краще сприймають складну інформацію через візуальний спосіб подачі. Також формат коміксу забезпечує розважальну функцію. Поєднання розважального та пізнавального напрямку розширить можливості журналу та дозволить охопити більшу частину читачів.

ВИСНОВКИ

Аналіз й узагальнення результатів проведеного дослідження дає можливість зробити такі висновки:

1. З кінця XVIII – протягом XX ст. українські дитячі часописи на своїх сторінках популяризували патріотичні, етично-моральні та духовні теми серед молоді читачької аудиторії. Головними функціями видань були пізнавальна, навчальна, виховна та розважальна. Незважаючи на складний процес становлення української дитячої періодики, тогочасні видання відзначалися якісним оформленням та змістовим наповненням над якими працювали видатні українські педагоги, письменники та ілюстратори.

2. Через вплив історичних та політичних факторів основною темою для дитячої преси було виховання патріотизму в молодих читачів, який виражався в любові до своєї країни та мови. З часом чинники впливу змінювалися, а з ними змінювалось і тематичне направлення, в якому працювали ЗМІ, призначені для дітей.

Зараз в Україні функціонують безліч різноманітних періодичних дитячих видань як за змістовим наповненням, так і за візуальними ознаками. Актуальними темами для сучасних дітей є виховання загальноприйнятих етичних норм поведінки дитини, її соціальні стосунки, пізнання навколишнього світу, розкриття творчого потенціалу та розвитку інтелектуальних можливостей.

Домінуючі жанри: розважальні, пізнавальні, навчальні, науково-популярні та поєднання декількох напрямків в одному виданні. Меншою популярністю користуються літературно-художні та релігійні теми, але це не скасовує їх користі для розширення світогляду. Оскільки потреби аудиторії з

часом споживання зростають, тому тематика має властивість змінюватися, аби підлаштуватися під запити цільової аудиторії.

3. Успіх дитячого видання залежить не тільки від великого асортименту, а, в першу чергу, детального аналізу аудиторії, на яку орієнтується журнал. Переважаючим фактором у розробці концепції та подальшому створенні журналу, є запити читацької аудиторії.

Створення періодики, призначеної для дітей, є важким процесом, що зумовлено врахування декількох факторів: довіра батьків та психологічні особливості дітей. У процесі дослідження було розглянуто та визначено, що діти є однією з активних соціальних груп, які використовують пресу. Викликано це зацікавленістю до всього нового та бажанням пізнати навколишній світ.

Одним із головних факторів у визначенні цільової аудиторії є вік. Розглянувши класифікацію видань за віком, ми дійшли висновків щодо психологічних потреб читачів. Видання, орієнтовані на дошкільнят, несуть переважно розважальний характер та виконують функцію іграшки, адже діти постійно відволікаються, і щоб привернути увагу дитини, видання використовують яскраве оформлення та оригінальні ілюстрації. Головним завданням періодики, призначеної для цього віку, є розвиток базових умінь: моторики рук, логічного мислення, уяви та підготовки дитини до школи.

Діти віком 6-8 років є учнями молодших класів. Видання, розроблені для них, покликані вдовольнити естетичні потреби та розширити словниковий запас. Наступна вікова категорія – від 9 до 11 років – також належить до молодших класів, але їх потреби кардинально відрізняються. Діти переходять до періоду, в якому їм потрібна соціалізація в суспільстві для здорових стосунків з однолітками. Для вже дорослих дітей у підлітковому віці характерне переосмислення самооцінки, визначення з кумирами та зародження моральних цінностей. Акцент пропонується робити на психологічному здоров'ї, адже саме у цьому віці діти схильний до тривожності та депресивних настроїв.

Сучасні діти живуть у віртуальному світі, їм притаманні деякі психологічні особливості, що потребують змін у традиційних виданнях. Щоб зацікавити молоде покоління, потрібно модернізувати засоби подачі інформації та урізноманітнити способи оформлення періодики. Це посприє покращенню комунікації з дитячою аудиторією.

4. Комікси є успішним поєднанням візуальних та вербальних складових. І незважаючи на стереотипне сприйняття коміксів, неможливо заперечувати численні переваги дидактичних коміксів. Послідовні малюнки та короткі текстові коментарі утворюють повноцінну історію. Зазвичай на одній сторінці представлені 5-6 кадрів, це дає змогу дитині регулярно повторювати подану інформацію, що, у свою чергу, допомагає покращити її засвоєння. Покадровість коміксу також дає змогу дитині засвоїти принцип причинно-наслідкових зв'язків. Завдяки особливому способу викладення матеріалу, комікси перетворюють навчання у цікавий та яскравий процес. Серед переваг коміксів перед класичними навчальними підручниками можна відзначити точність мови та стислість подання інформації, яка розміщується в «хмарках», призначених для діалогів між героями.

Візуальне сприйняття забезпечує економію психологічних зусиль дитини. А ігровий характер жанру коміксу дозволяє не тільки навчати, а й розважити дитину. У свою чергу, демократичність коміксів відповідає вимогам дітей з особливими потребами, враховуючи різний рівень психологічного розвитку. Ще одною перевагою є концентрація на головному, що запобігає перенасиченню дитини зайвою інформацією.

Дидактичні комікси вирішують актуальну проблему системи освіти, яка полягає у незацікавленості дітей до навчання, оскільки неможливо побудувати успішний процес навчання, якщо не відповідати запитам часу та не враховувати особливості сприйняття світу сучасними людьми.

5. На основі результатів дослідження нами розроблено пізнавально-розважальний журнал-комікс для дітей «Покоління Альфа». Його мета – надати читачам потрібні навички для соціалізації в суспільстві.

Унікальний візуальний стиль виділяє наше видання з поміж інших схожих за тематикою. Яскрава обкладинка з презентацією основної теми випуску привертає увагу, а виразний колір в оформленні задовольняє естетичні потреби цільової аудиторії.

Цільова аудиторія видання «Покоління Альфа» – діти віком від 9 до 11 років. Вони належать до покоління «Альфа», для якого характерна особлива перебірливість при виборі. Щоб зацікавити сучасних дітей, потрібно вигадувати нові форми подачі важливої інформації. Відійшовши від класичного способу та врахування сучасних трендів, для нашого видання був обраний формат коміксу. Адже діти краще сприймають нову інформацію через візуальну подачу. Формат коміксу передбачає стислий та водночас динамічний метод викладення матеріалу, також комікс забезпечує оригінальним графічним дизайном.

При цьому важливим моментом є співвідношення візуальної складової та змістового наповнення видання. Проаналізувавши приклади української дитячої періодики, нами були визначені переваги та недоліки у їх матеріалах. На основі результатів була створена структура видання «Покоління Альфа», яка містить у собі 10 рубрик: «Словник», «Емоції», «Щоденник», «Незручні питання», «Природа», «Гроші», «Основна тема», «Що подивитися?», «Що почитати?», «Мій комікс» та «Намалюй».

В сукупності вони складають єдиний медійний продукт, який має за мету познайомити дитину з навколишнім світом, роз'яснити сенс соціальних проблем з якими їм доведеться стикнутися в дорослому житті. Присутній також розважальний елемент, аби не перенасичувати дитину серйозністю тем, представлених у виданні.

Журнали, призначені для дитячої аудиторії, відрізняються особливим впливом на формування особистості, тому у виданні робиться акцент на вихованні соціальних навичок, враховуючи вікові особливості читачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипова Л. М. Комиксы как инновационный метод активизации познавательной сферы учащихся с задержкой психического развития в процессе обучения истории // *Ярославский педагогический вестник*. Том II. Психолого-педагогические науки. 2012. № 4. С. 106–110.
2. Бісовецька Л.А. Роль періодичної преси у формуванні особистості школяра // *Іноватика у вихованні* : зб. наук. пр. / упоряд.: О.Б.Петренко, Т.С.Ціпан ; ред. кол.: О.Б.Петренко, Н.М.Гринькова, Т.С.Ціпан та ін. Рівне, 2016. Вип. 3. С. 74-82.
3. Видавнича справа та редагування в Україні: статті і джерела (XIX – перша тр. XX ст.): Навч. посіб. За ред. Н.Зелінської. Львів: Світ, 2003. 612 с.
4. Жалко Т. Й. Сучасні періодичні видання для дітей: інформаційний аспект // *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*. Луцьк: Східноєвропейський національний університет. 2012. № 2. С. 105–109.
5. Зозуляк Р.В. Виховання моральних рис молодших школярів Галичини засобами української дитячої літератури (1900–1939 рр.): автореф. дис. на здобуття ступеня канд. педагогічних наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Івано-Франківськ. 2005. 20 с.
6. Капустіна Г. Л. Дитяча періодика сьогодні: до питання про цільову аудиторію [Текст] // *Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві* : матеріали міжнар. заоч. наук. конф. (м. Москва, травень 2012 р.). Москва: Ваш поліграфічний партнер, 2012. С. 93-96.
7. Кіліченко Л.М., Лещенко П.Я., Проценко І.М. Українська дитяча література. Київ: Вища школа, 1976. 334 с.
8. Круть І. Журнал для дітей: дискурсивні характеристики // *Вісник Львівського університету*. Серія журн. 2011. Вип. 34. С. 136-141.

9. Марків О. Т. Дитяча періодика як засіб освіти: педагогічний і редакторський аспекти // *Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]*. Серія : Педагогічні та історичні науки. 2014. Вип. 117. С. 99-105.
10. Нагорна О. М. Ретроспективний аналіз становлення і розвитку дитячої періодичної преси в Україні (з кінця ХІХ ст. до 1991 року) // *Актуальні проблеми слов'янської філології*. Серія: Лінгвістика і літературознавство: Міжвуз. зб. наук. ст. 2009. Вип. ХХ. С. 382-393.
11. Новаківська Л. Олена Пчілка і українські діти // *Рідна школа*. 1998. №11. С. 8-9.
12. Огар Е. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Львів : Аз-Арт, 2002. 160 с.
13. Орлик О. Тенденції та розвиток сучасної дитячої періодики (2008– 2011) // *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 12. С. 26– 30.
14. Стадницька Ю. Особливості становлення галицької періодики для дітей (на матеріалах часописів 20-х рр. ХХ ст.) // *Вісник Львівського університету*. Серія: журналістика. Львів, 2007. Вип. 31. С. 251-257.
15. Стадницька Ю. В. Роль галицької дитячої періодики 20 30-х рр. ХХ ст. у становленні української пізнавальної літератури : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.05. Київ : Б. в., 2009. 20 с. (КНУ ім. Тараса Шевченка, дата захисту : 07.12.2009).
16. Чайка В. В. Засоби масової інформації : соціально-філософський аспект // *Філософська думка*. 2001. № 2. С. 124-131.
17. Яценко Н. Я. Скетчноутинг і комікси на уроках української мови та літератури. Візуалізація ідей [Текст] : [використання скетчноутингу (нотатки-ескізи) та коміксів на уроках української мови та літератури : матеріали до уроків] // *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2018. № 12. С. 2–6.
18. Koçak K. Comics Journalism: Towards A Definition. *International journal of humanities and cultural studies*. 2017. №3. P. 173-199.

Електронні ресурси

19. 10 причин, чому нам потрібні комікси. URL: <http://litakcent.com/2017/03/29/10-prychyn-chomu-nam-potribni-komiksy/> (дата звернення: 30.03.2021).
20. Давидченко Т. С. Типологічна класифікація дитячих видань в Україні // Електронна бібліотека Інституту журналістики. URL: journalib.univ.kiev.ua. (дата звернення: 31.03.2021).
21. Кіт Н. О. Український журнал для дошкільника: психологічні підстави та основні принципи розробки концепції видання. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1064>. (дата звернення: 03.04.2021).
22. Круть І. Журнал для дітей : дискурсивні характеристики. URL: <https://chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/121> (дата звернення: 10.04.2021).
23. Лешко У.О. Відродження «Дзвіночка» – журналу українських дітей // Електронна бібліотека Інституту журналістики. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1457>. (дата звернення: 04.04.2021).
24. Любов Сташко. Ювілей улюбленого журналу. URL: lodb.org.ua/parents/uploads/files/1207579082_barv_nok-zhurnal.doc. (дата звернення: 06.04.2021).
25. Марущак О. М. Психолого-педагогічні особливості використання дитячих періодичних видань у навчально-виховному процесі початкової школи. Народна освіта. 2015. [online] №2 (26). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2874 (дата звернення: 25.03.2021).
26. Монолатій І. Українські часописи Коломиї. URL: <http://kolomyua.org/histpub/historypub20.htm> (дата звернення: 26.03.2021).
27. Остапенко Л. П. Дидактичний потенціал коміксів. URL: http://www.institutemvd.by/components/com_chronoforms5/chronoforms/uploads/20160404154807_OstapenkoSoloviova.pdf (дата звернення: 07.04.2021).

28. Середяк А. Світ дитини // Підкова І.З., Шуст Р.М. Довідник з історії України. Т.3. URL: http://history.franko.lviv.ua/ /ПІс_1.htm (дата звернення: 12.04.2021).
29. Сучасні дитячі журнали і їх вплив на розвиток дитини. URL: <http://detkam.in.ua/suchasni-dityachi-jurnali-i-yih-vpliv-na-rozvitok-ditini.html> (дата звернення: 15.04.2021).
30. Український формат. Ростимо українця. Журнал. URL: <http://format.ua/index.php?go=Pages&in=view&id=67> (дата звернення: 11.04.2021).